

SPESIALENHETEN FOR POLITISAKER

PÅTALEVEDTAK

Dok. nr. 14

SAK NR 10965437 70/16-123

ØST POLITIDISTRIKT (TIDL. ØSTFOLD POLITIDISTRIKT) MELDER OM AT POLITIFØRSTEBETJENT A KAN HA UTVIST UFORSIKTIG OMGANG MED SKYTEVÅPEN

Anmeldelsen

Lørdag 30. januar 2016 oversendte politimester W per e-post melding om "[u]ønsket hendelse i politiets garasje 4.7.15 på Grålum". Det fremgikk av e-posten at politimester W kort tid etter hendelsen hadde besluttet at saken skulle oversendes Spesialenheten, men at det ved en intern feil ikke ble gjort. Dette ble først kjent for politimesteren fredag 29. januar 2016.

Vedlagt oversendelsen fulgte rapport om HMS-avvik av 4. juli 2015 og egenrapport av 6. august 2015. Begge var skrevet av politiførstebetjent A.

HMS-avviket hadde følgende beskrivelse: "Lørdag 4.7.15 kl 0220 i garasjen i fellesarresten gjorde jeg en feil som medførte at ett skudd gikk av. Skuddet gikk av i forbindelse med kontrollert avtrekk i ufarlig retning mot golvet. Var sammen med politibetjent E og politibetjent D. Ingen skader oppsto." Som tiltak ble anført at "[d]ette trenes det på i forbindelse med IP. Vurdere behovet for tømning/lading av våpen i forbindelse med ankomst arrest".

I politiførstebetjent As egenrapport fremgikk at han natt til lørdag 4. juli 2015 på tjenestesettet 2300-0800 kjørte uniformert patrulje sammen med politibetjent E og politibetjent D. A var leder av patruljen og satt i baksetet. Politibetjent E var sjåfør og D satt i passasjeret. Kl 0217 ankom de arresten med en arrestant som skulle innsettes. Det fremgår av rapporten at de i følge instruks skulle fjerne magasin og patron fra den ladde tjenestepistolen før de gikk inn i arresten. Politiførstebetjent A oppgir at han trykket på utløsermekanismen for magasinet, og at han trodde at magasinet da falt ut. Deretter trakk han sleiden tilbake og fjernet patronen i kammeret. Dette ble gjort mens han satt i baksetet, og han la pistolen og patronen på setet. Han oppdaget da at magasinet fortsatt sto i pistolen og tok det ut. Deretter førte de arrestanten inn i arrestmottaket og bisto med innsettelse på cellen.

Da patruljen kl 0220 skulle returnere til Fredrikstad sto politiførstebetjent A ved tjenestebilens høyre skyvedør. Politibetjent D sto ca. en meter bortenfor ved høyre framdør, og politibetjent E sto ved tjenestebilens høyre bakhjørne ca. tre meter unna. Politiførstebetjent A skriver i sin rapport at han tok tjenestepistolen og foretok "et

Spesialenheten for politisaker

Besøk: Grønnegt. 82

Post: Postboks 93, 2301 HAMAR

Tel: 62556100 Faks: 62556102

E-post: post@spesialenheten.no

MWI004

kontrollert avtrekk i ufarlig retning mot golvet og at ett skudd da gikk av og traff golvet. Ingen skader oppsto". Han oppgir at årsaken til at skuddet gikk av var at han gjorde en feil da han ikke fikk fjernet magasinet ved ankomst til fellesarresten. Det medførte at en ny patron ble ført inn i kammeret når han slapp sleiden fram igjen. Dette så han ikke. Selv om han tok ut magasinet etterpå, ble den (nye) patronen som var i kammeret fortsatt værende der. A skriver; "[j]eg forsikret meg ikke om at kammeret var tomt før jeg tok et kontrollert avtrekk og ett skudd gikk av".

Spesialenhetens etterforskning

Politiførstebetjent A er avhørt som mistenkt.

Politibetjentene E og D, samt ledende arrestforvarer C er avhørt som vitner.

Rapport om HMS-avvik og egenrapport fra hendelsen er mottatt fra Øst politidistrikt.

Instruks om våpenhåndtering og skisse over arrestgarasjen ved Sarpsborg politistasjon er innhentet fra Øst politidistrikt. Det er anmodet om oversendelse av politioperativt register som beskriver hendelsen. Politidistriktet har opplyst at opplysninger om hendelsen ikke er loggført.

Nærmere om sakens faktum

Politiførstebetjent A har forklart i avhør at han har IP 4-godkjenning og at han har gjennomført godkjent trening for begge typer tjenestevåpen. Da skuddet gikk av sto han vendt mot åpningen der skyvedøren hadde vært på høyre side av bilen. Han mener at avstanden fra ham og til bilåpningen var litt over en halv meter. Han tok ut våpenet fra bilen og rettet det ca. 45 grader nedover mot betonggulvet foran seg, rett under stigbrettet ved skyvedøren. Han tok avtrekk og skuddet gikk av slik at det ble et lite merke i betonggulvet etter kulen. Det var på tidspunktet for hendelsen ingen nedspenningskasse i garasjen.

Da skuddet ble avfyrt visste politiførstebetjent A at magasinet var ute, idet han så det. Han forstod imidlertid ikke at det var kommet et nytt skudd inn i kammeret. Det måtte ha skjedd i forbindelse med at han dro sleiden tilbake og tømte kammeret. Siden magasinet fortsatt sto i, ble det ført inn en ny patron når sleiden gikk frem igjen. Han hadde hansker på seg og registrerte ikke at magasinet stod igjen i pistolen. Han erkjenner at han på nytt skulle ha sjekket om kammeret var tomt ("press check") før han rettet våpenet mot gulvet og trakk av.

Politiførstebetjent A mener at pistolmunningen ble holdt i sikker retning. Han kunne ikke si hvor kulen gikk av, men det kunne hende at den gikk under bilen. De lette ikke etter kulen eller fragmentene fra den. Politibetjent D stod litt på skrå bak A og var ved bilens høyre framdør. Hun var på vei inn i bilen. A så ikke at hun sto der da skuddet ble avfyrt, men registrerte det rett etterpå. Politibetjent E sto ved den ene bakdøren på samme side som de to andre. Bakdøren døren var åpen for lufting idet arrestanten hadde "gjort på seg". Politiførstebetjent A mener han ikke satte sine kollegaer i fare. Etter hendelsen varslet han umiddelbart operasjonsleder og etter endt skift skrev han en avviksmelding om uønsket hendelse.

Politiførstebetjent A har forklart at han kjente til sikkerhetsreglene som gjelder ved våpenhåndtering. Det er tema ved hver IP-trening. Han mener at han var gitt tilstrekkelig

opplæring og forstår at han ikke hadde fulgt reglene ved ikke å forvise seg om at våpenet var tomt. Politiførstebetjent A har erkjent at hendelsen aldri burde ha skjedd og sier at "hjernen har spilt ham et puss". Han forstår at dette var brudd på instruks, men mener han ikke har opptrådt straffbart da andre ikke ble skadet eller var i fare. Han har ikke erkjent straffeskyld.

Politibetjent D har forklart at hun sto ved høyre fremdør og skulle hente våpenet som var inne i bilen da hun hørte at det smalt. Hun hadde ryggen mot A. Politibetjent E sto nærmest garasjeporten de kom inn gjennom og var på samme side av bilen som dem. Slik D husker det, gikk skuddet i retning mot denne garasjeporten. Hun så de andres plassering først etter at hun hadde snudd seg. I følge henne sto politibetjent E ca 1,5 meter fra stedet hvor merket i gulvet var. D mener at E da var vendt mot A. Garasjen er ikke særlig stor og det var små avstander rundt bilen. De snakket lite om hendelsen og hun vekslet noen ord med E om at det var bra at skuddet gikk i gulvet. Hun mener at E sto slik til at han var mest i fare. Han sa at han følte seg truffet av et eller annet, men at det ikke var noe merke på klærne hans. I bilen etterpå snakket politiførstebetjent A om viktigheten av å følge prosedyrer og beklaget det som hadde hendt.

Politibetjent D mener at politiførstebetjent A ikke hadde stått rett ved åpningen og skutt under denne fordi kulemerket var i området mellom garasjeport og døren inn til arresten. Kulemerket var således til siden for bilen og før bakenden på den. Derfor antar hun at A har pekt våpenet på skrått ned langsetter bilen.

Politibetjent E forklarte at han er godkjent IP-4 og kjenner til sikkerhetsreglene for håndtering av våpen. Han oppgir at de hadde kjørt rett inn i arrestgarasjen gjennom en glideport og at de skulle kjøre videre rett frem og ut gjennom neste glideport foran bilen når de var ferdige. Våpnene la de igjen i bilen. Siden han var sjåfør antar han at våpenet ble lagt igjen på førersetet, men han kan også ha lagt det i baksetet ved siden av As våpen. Da de kom ut igjen etter å ha levert arrestanten hentet han pistolen sin og stilte seg bak og ut fra bilen på samme side som de to andre. Han var vendt mot garasjeåpningen de hadde kjørt inn gjennom og skulle gjennomføre ladeprosedyren i sikker retning mot denne. Da han satte i magasinet hørte han at det smalt høyt. Smellet kom på skrått fra hans høyre side hvor A sto. Han så ikke hva A gjorde før det smalt. Han antar at A sto 2-3 meter skrått bak ham og at han stod nærmere bilen. E vet ikke i hvilken retning A hadde pistolen da skuddet gikk av. Han mener de alle tre sto slik at de ikke så hva de andre gjorde. A uttalte noe sånt som "[o]j, der gikk det av et skudd", og at det ikke var meningen. A var også opptatt av om det gikk bra med dem. Selv følte politibetjent E at han ikke var i fare, men forklarer at man naturlig nok skvetter når et skudd avfyres inne i en garasje. Rett etter hendelsen kom en arrestforvarer ut og spurte om alt var i orden.

Politibetjent E mener at det ble et merke i gulvet, ikke et ordinært kulehullmerke, men en avskaling. Han er usikker på nøyaktig plassering av dette. Han bekrefter politibetjent Ds forklaring om at han på stedet uttalte at han følte at noe berørte buksen eller klærne hans i det skuddet gikk av. Han mener å huske at det hadde vært lufttrykket eller noe fra gulvet som forårsaket dette. E hevder at det var utvilsomt at merket i gulvet var ved bilens høyre bakside og ut fra høyre bakhjul. Selv om han der og da ikke følte at han var i fare, begynte han å lure litt da han så tegningen om As posisjon og skuddets plassering fra politibetjent D.

Arrestforvarer C jobbet i vekten i arresten. Han hørte et skudd og gikk ut i garasjen. Der var politiførstebetjent A og to andre polititjenestepersoner. C fikk bekreftet at det var et

vådeskudd. På forespørsel fikk han vite at ingen var skadd og varslet deretter operasjonssentralen. Forut for avhøret hos Spesialenheten hadde C sjekket i garasjen om han kunne finne igjen kulemerket, men det gjorde han ikke. Han er noe usikker på nøyaktig hvor dette var, men sirklet inn et område hvor det med rimelig sikkerhet hadde vært. Arrestforvarer C mener at bilen sto 1,5 - 2 meter fra veggen mot arresten. Han antar at merket var nærmere bilen enn veggen. Han mener at merket var mellom skyvedøren og bakdøren av bilen, og nærmere bilen enn veggen.

Polititjenestepersonene som er avhørt har tegnet skisser over garasjen og posisjoner skuddet gikk av og hvor skuddet traff betonggulvet. Politiførstebetjent As plassering av politibetjent E og skuddets treffpunkt avviker noe fra tegningen til de andre. A er helt uenig i de andres plassering av kulemerket i forhold til bilen. Han underbygget dette med at en slik plassering viser at E var i fare og at han da ville ha skutt langs med bilen.

Spesialenhetens vurdering

Spesialenheten for politisaker har som oppgave å etterforske og påtaleavgjøre saker som gjelder spørsmålet om ansatte i politiet eller påtalemyndigheten har begått en straffbar handling i tjenesten, jf. påtaleinstruksen § 34-1 første ledd.

Saken gjelder uforsiktig omgang med skytevåpen egnet til å volde fare for andres liv eller helbred, jf. straffeloven § 352 første ledd annet straffalternativ. At handlingen må være "egnet til" å volde fare for andre innebærer ikke krav om at det faktisk/konkret voldte fare for andre, jf. blant annet Rt. 1989 side 439. Det er tilstrekkelig at adferden objektivt sett var egnet/skikket til dette. Skyldkravet er alminnelig/simpel uaktsomhet med hensyn til begge vilkårene, jf. blant annet Rt. 1969 side 1376. Gjerningspersonen må kunne klandres/bebreides for sin opptreden, og det tas her utgangspunkt i hvordan en alminnelig forstandig person ville ha opptrådt i samme situasjon. Det kreves forsett/bevissthet med hensyn til det å ha "brukt eller behandlet" et skytevåpen. Etter bestemmelsens første ledd annet punkt forhøyes strafferammen ved avfiring av skarpe skudd. Det kreves ikke påtalebegjæring fra fornærmedes side i det påtalen er ubetinget offentlig.

Det vises innledningsvis til at det er påtalemyndigheten som har bevisbyrden i straffesaker. Det betyr at påtalemyndigheten skal være overbevist om at både de objektive og subjektive vilkår for straff er til stede i saken. Videre skal påtalemyndigheten være av den formening at domstolen vil komme til samme resultat ved deres prøving av saken.

Spesialenheten legger til grunn at selve avfiringen av skuddet ikke skulle ha skjedd og således viser at A utviste "uforsiktig omgang" med skytevåpen. Det vises til at han ikke gjennomførte tømningen av pistolen i henhold til gjeldende regelverk om dette. Det vises til at han ikke fjernet magasinet fra pistolen. Da han tømte kammeret ved å dra sliden tilbake, førte han en ny patron inn i kammeret når han slapp sliden tilbake. Han skulle også ha tatt en "press check" for å se om pistolen var ladet før han trykket på avtrekkeren. En slik opptreden er i strid med en eller flere av politiets grunnleggende sikkerhetsregler for behandling av våpen:

- Alle våpen er alltid ladd!
- Hold finger borte fra avtrekkeren til siktene er på målet!
- Ikke sikt på noe/noen du ikke er villig til å beskytte!
- Vær sikker på ditt mål og hva som er bak!

Politiførstebetjent A har erkjent denne delen av sakens faktiske forhold og har erkjent at hans opptreden i så henseende var uaktsom.

Spørsmålet blir videre om skuddet var egnet til å volde fare for andre. Spesialenheten bemerker innledningsvis at avfyring av skarpe skudd innendørs, uten sikker bakgrunn og med andre personer i umiddelbar nærhet, i seg selv tilsier et visst fare- og skadepotensiale. I denne saken blir skuddretningen i forhold til Es plassering svært sentralt. Et annet moment er om det ble skutt mot en gjenstand som kunne endret kulens retning eller ikke. Også kulens beskaffenhet ved at det ble brukt "short stop" (ikke helmantel) ammunisjon har betydning. Slike kuler er konstruert for å miste mye energi ved anslag og derved ha mindre rikosjettfare enn tradisjonelle (harde) kuler. Denne kuletypen holder seg også mer samlet enn ellers og er derved mindre utsatt for splintring/fragmentering.

Politiførstebetjent A mener at han skjønner i sikker retning i forhold til kollegaene. Det er bare han selv som vet hvilken retning pistolen ble holdt i det skuddet ble avfyrt og dennes retning i forhold til de andre i garasjen. Det vises til at de andre to stod med ryggen eller siden til A i det skuddet ble avfyrt. Det foreligger således ikke sikre vitneforklaringer på at skuddet medførte fare for E eller at det var egnet til dette. Det er heller ikke tekniske bevis i saken som tilsier et slikt resultat. Skuddet ble også avfyrt mot en glatt og hard overflate, jf. merket i betonggulvet. Faren for at kulen skulle endre retning i en slik grad at den var egnet til å volde fare for E anses derved som liten.

Etterforskningsresultatet viser at det er ulike oppfatninger av personenes eksakte plassering i garasjen og i forhold til bilen, samt hvor skuddmerket var i forhold til personer og bil. Spesialenheten legger vekt på E og Ds oppfatning av dette spørsmålet "der og da" og deres påfølgende opptreden. Hvis de mente at E kunne ha blitt truffet av kulen burde de ha oppfattet dette etter å ha sett skuddmerket og hvor dette var i forhold til den enkeltes plassering i skuddøyeblikket. Det ble ikke besørget gjennomføring av tekniske undersøkelser eller åstedsgranskning. Heller ikke kulens treffpunkt i gulvet og dette i forhold til tjenestebilen, veggen, porten e.l ble markert og sikret. Hverken E eller D anmeldte forholdet. Arrestforvarer C var også umiddelbart i kontakt med de involverte om hendelsen uten at han fikk inntrykk av garasjen var åsted for en straffbar handling. Saken ble heller ikke fulgt opp på annen måte enn at A selv skrev avviksmelding og egenrapport om hendelsen.

Spesialenheten finner det ikke bevist utover enhver rimelig tvil at politiførstebetjent A har opptrådt slik at handlingen var egnet til å volde fare for andres liv eller helbred. Siden det foreligger bevis tvil i saken, henlegges saken etter bevisets stilling. Det er bare i de tilfelle hvor etterforskningsresultatet med særlig styrke viser at det ikke har skjedd en straffbar handling at saken kan henlegges som intet straffbart forhold anses bevist.

Spesialenheten mener saken kan gi grunnlag for erfaringslæring. Det gikk lang tid før saken ble oversendt Spesialenheten, hvilket var resultat av en feil internt i politidistriktet. Da saken kom til Spesialenheten var saken blitt så gammel at det ikke var mulig å sikre bevis blant annet i form av en fotomappe knyttet opp mot plassering av kjøretøy og merke etter skuddet/nedslagsmerket, eventuelt video av hendelsen. Politidistriktet hadde heller ikke tatt skritt for å sikre slike bevis. For øvrig bemerkes at hendelsen ikke var loggført i politiets politioperative register til tross for at både politiførstebetjent A og arrestforvarer C forklarte at de kort tid etter hendelsen varslet operasjonssentralen.

Vedtak

Saken henlegges for A etter bevisets stilling.

A underrettes om vedtaket.

Kopi av saken sendes til politimesteren i Øst politidistrikt ved tidligere Østfold politidistrikt for administrativ vurdering, jf. påtaleinstruksen § 34-7 annet ledd.

Sjefen for Spesialenheten for politisaker, 19. september 2016

Jan Egil Presthus

Rune Fossum
juridisk rådgiver